

MỘT NĂM

tranh đấu của Sinh Viên

NẾ U các anh em S.V. Huế lấy ngày Phật đản 2507 làm ngày khởi đầu cuộc đấu tranh anh dũng, máu lửa, trường kỳ để chống lại chế độ độc tài Diệm-Nhu ; thì ở trong Nam, S.V. chúng tôi thực sự bước vào cuộc bạo động lật đổ độc tài sau ngày quân lính riêng của Diệm công phá các chùa chiền, bắt giam tra tấn các vị thượng tọa, đại đức và phật tử.

Hôm nay, kỷ niệm đúng một năm ngày vùng dậy của Sinh Viên Thanh Niên Saigon, chúng tôi xin ghi lại đây ít nét của sự kiện lịch sử trên, mặc dầu thiếu sót rất nhiều.

..

Đêm 20 rạng ngày 21-8-63, chính phủ Diệm ra lệnh triệt hạ các chùa chiền bằng lực lượng Cảnh sát đặc biệt mật vụ, TNCH. Vì đã có kế hoạch sắp đặt trước nên tất cả chùa chiền trong toàn quốc đều một loạt bị phong tỏa và đốt phá. Riêng tại Thủ đô, hai ngôi chùa lớn cũng là trung tâm điểm của cuộc đấu tranh của P.G. là Xá-Lợi Ẩn-Quang bị triệt hạ ngay từ lúc ban đầu.

Sáng hôm sau, khi thức giấc dậy, đồng bào Thủ đô ngỡ ngác trước cảnh quân lính canh gác dày đặc các công thự, các trường Đại học và Trung học, ngã tư đường và nhất là những con đường dẫn đến chùa Xá-Lợi — Cảnh chùa X.L. vắng tanh và tan hoang — Dân chúng truyền nhanh cho nhau nghe cái tin mật vụ đánh phá chùa chiền cùng bắt giam hết thầy các vị thượng tọa lãnh đạo cuộc đấu tranh. Muôn người như một họ ngậm ngùi, tang tóc, căm phẫn vì hận thù. Giới sinh viên chúng tôi ngày hôm ấy vẫn đến trường. Chúng tôi gặp nhau trong sự lặng lẽ, tủi nhục, bất lực mặc dầu bề ngoài, chúng tôi làm vẻ thản nhiên để đánh lừa những mật vụ trong hàng ngũ chúng tôi — Sau những giây phút ngỡ ngàng lúc ban đầu, chúng tôi đã tìm cách tụ họp lại với nhau. Tốp 5, tốp 10 người chúng tôi bắt đầu nói lên cái phản ứng chính đốn của giới S.V. chúng tôi. Hai danh từ « bãi khóa » và biểu tình chống đối ở ngoài đường phố đã được chúng tôi bàn đến nhiều nhất — Trong khi ấy ở vòng ngoài, lính của chế độ bao vây kín hết cả các phân khoa đại học nhất là ở khoa học đại học, trung tâm Phú Thọ v.v.. để tránh cảnh bị bóp chết trong trứng nước và cũng vì tình thế chưa cho phép, chúng tôi khởi đầu cuộc đấu tranh bằng cách thiết lập ở mỗi phân khoa một ban chỉ đạo S.V. và chúng tôi đã tìm cách liên lạc nhau. Giữa những anh em S.V. chúng tôi, đây là lần đầu tiên chúng tôi biết mặt nhau và đây cũng lần đầu chúng tôi cảm thấy một sự ràng buộc trước sự hiểm nghèo — Do đó chúng tôi tin cần một cách vô bờ bến, mặc dầu vẫn biết đã ban của chúng tôi làm mật vụ, dò xét chúng tôi — Chúng tôi đã gặp gỡ nhau nhiều lần trong khoảng một ngày và một đêm. Chúng tôi đã ấn định được địa điểm cũng chương trình của cuộc vùng dậy toàn diện

HỒI KÝ

của S.V. Saigon. Chúng tôi đã bàn đến việc lấy Đại học Luật khoa làm nơi phát khởi cuộc bạo động của chúng tôi, nhưng ý định này đã bị lọt ra ngoài vì sơ hở, thành ra chuyện bất thành.

Sau khi Đ.H. Luật khoa bị mất vụ canh chừng, chúng tôi nghĩ đến Đ.H. Khoa học, nhưng một lần nữa dự định lại không thành vì ở đây đang diễn ra kỳ thi tuyển vào APM mà trong số thí sinh có cả con gái của Nhu là Lệ Thủy, nên việc giữ gìn an ninh rất cần mật.

Trước đó chúng tôi cũng định phá cuộc thi ấy, nhưng rút kinh nghiệm lần trước ban tổ chức kỳ thi không cho thí sinh vào tất cả một giảng đường rộng lớn, mà chia thí sinh ra nhiều nhóm và thi trong những lớp học chật chội rất dễ bóp chết mọi khuynh hướng bạo động bỏ thi, thành thử thêm một lần nữa chúng tôi không hành động được, nhưng chúng tôi không chán nản tí nào hết. Chúng tôi cũng định tổ chức cuộc biểu tình ở Đại học Kiến trúc, nhưng vẫn không thành tựu,

Trong khi đó ngay tại trường chúng tôi — Y Khoa ĐH — ban chỉ đạo chúng tôi đã bước sang giai đoạn hai của chương trình — giai đoạn hành động — Trước hết chúng tôi làm công việc tác động tâm lý, nâng cao tinh thần của anh em bạn. Ngay chiều đêm thứ năm cũng đây rạng ngày thứ 6 chúng tôi đã chia nhau đi đến các nhà thương — nơi SV chúng tôi đến tập sự — và các cư xá để loan truyền tin G.S. Khoa trưởng Y.K. Phạm biểu Tâm — một người đã quyết liệt chống đối đến cùng chế độ Diệm mặc dù Cố vấn Nhu đã dùng 1001 cái chước để mua chuộc bằng cách cho báo chí loan tin G.S. làm bộ trưởng Y tế v.v. nhưng đối với G.S. đây chỉ là những trò hề không hơn không kém, nên cái nghĩ thù tiêu G.S. Tâm của Diệm Nhu được mọi người chú ý tới mỗi khi có tin G.S. bị bắt cóc — Trong những ngày này, uy tín của G.S. tăng lên vùn vụt nhất là trong giới S.V. và giáo sư Đại học. G.S. Tâm là người đầu tiên tuyên bố chống lại việc ký tên mình vào bản kiến nghị khiển trách các Giáo Sư thuộc viện đại học Huế.

Chúng tôi cũng không quên phần bình luận tâm lý quanh tin G.S. khoa trưởng bị bắt. Đối với anh em chúng tôi G.S. Tâm là người được anh em chúng tôi kính nể và yêu mến nhất, vì thế anh em bạn chúng tôi đã hưởng ứng chương trình hành động chúng tôi một cách hăng hái. Có một điều làm vững bụng chúng tôi là không riêng gì SVYK chúng tôi mà cả Sinh Viện phân khoa khác đều ngưỡng mộ tài đức của G.S. khoa trưởng chúng tôi, vì vậy cái tin nói G.S. Tâm bị bắt cóc đã kích động mãnh liệt Sinh Viên anh em bạn chúng tôi ở L.K, K.T, K.H. Trung tâm P.T. v.v. và chúng tôi hẹn gặp nhau tại Y khoa ĐH sáng ngày thứ sáu (23-8-63).

Đến đây công việc của Ban chỉ đạo Y khoa có phần nặng nhọc — nếu tổ chức khéo, tâm lý kích động chúng tôi có rất nhiều hy vọng tin ở sự thành công của cuộc họp mật của Sinh Viên Saigon. Ngay

từ sáng sớm thứ 6 (23-8-63) tất cả S.V.Y.K. chúng tôi đều được điều động đến trường bắt chấp là không có giờ học vì ở trường chúng tôi vào buổi sáng chỉ có năm thứ nhứt và năm thứ hai học mà thôi.

Để tránh con mắt rình mò của mật vụ có từ nhiều ngày nay trước cửa trường, chúng tôi bảo nhau vào hết cả trong giảng đường, chỉ để lại một số ít các bạn ở sân trường để liên lạc với các bạn phân Khoa khác mà chốc chốc họ lại đến — Như muốn tìm cách lôi cuốn thêm một số S.V. nữa mà chúng tôi chưa tiếp xúc, chúng tôi định bãi khóa ở cuối giờ học. Vì cái truyền thống tôn sư trọng đại của Y Khoa chúng tôi, thành thử còn 5 phút hết giờ học, anh em chúng tôi mới đồng loạt đứng lên xin bãi khóa để chống đối với chính quyền — Tức thì chúng tôi rời khỏi lớp học và kéo nhau hết cả ra sân trường, lúc ấy đã đầy đặc các thân hữu từ các phân khoa đến.

Sự có mặt của các ký giả, thông tin viên, chuyên viên nhiếp ảnh ngoại quốc làm cho chúng tôi phấn khởi, giờ đây nhất nhất mỗi hành động ái quốc của anh em chúng tôi sẽ vang dội đi trong năm châu.

Mỗi phút lại trôi qua, bầu không khí sân trường càng tăng điện thế, chúng tôi làm ồn ào, hô hào, kêu gọi, kích thích đồng bào ở các vùng lân cận để dồn tới các nẻo đường dẫn đến Y K Đ H. Cảnh sát và quân lính giờ đây như vây kín chúng tôi, không một ai có thể đơn độc ra vào nữa, nếu đi lẻ tẻ một mình thì sẽ bị mật vụ bịt mắt, vu khống là tên ăn cắp xe gắn máy chớ lên xe díp và đánh đập.

Trước tình thế căng thẳng eo thê làm yếu lòng một vài phần tử trong hàng ngũ sinh viên, chúng tôi buộc lòng phải kích thích thêm một lần nữa. Chúng tôi kêu gọi các bạn của chúng tôi là sẽ ở đây đến khi nào G.S. khoa trưởng Tâm được thả ra và đến họp mặt với chúng tôi.

Vào lúc 11h, Cảnh sát trường quận III bước vào cổng trường. Chúng tôi la ó kịch liệt. Ông tu chạy nhanh lên văn phòng khoa trưởng, ý muốn nhờ ông K.T cho giải tán chúng tôi, nhưng chỉ gặp được cụ T.T.K. và nhân vật này đã trả lời hóc búa làm nản lòng ông quận nhà ta.

Đại ý có lẽ cụ TTK bảo sinh viên chúng tôi có giờ học nó lúc 11h15, và quyền cho nghỉ học thì do ông khoa trưởng quyết định mà sáng nay ông K.T lại không đến, thành thử tôi (ông TTK) vô thẩm quyền. Ngu ơi là ngu, lão cảnh sát trường bụng phê lại hân hoan ra về về mặt dương dương tự đắc không biết là người ta đã cho mình trượt lỗ cống.

Vì sự liên lạc với các ban chỉ đạo ở các phân khoa bị chậm trễ và hơn nữa cây định của vùng đây của sinh viên chúng tôi tới giờ phút này vẫn chưa tới. Chúng tôi chỉ cần một vài lời nói của người mà từ sáng đến giờ chúng tôi mong đợi, để khơi mào cho cuộc bạo động.

Buổi trưa nắng chói lại đến. Bóng dáng của G.S. khoa trưởng vẫn chưa thấy về, Một phần lớn các bạn

Sinh viên trông có vẻ xuống tinh thần. Chúng tôi đành quyết định dời buổi họp mặt vào buổi chiều, và muốn giữ vững niềm tin chúng tôi phải tuyên bố đại là GS Khoa trưởng sẽ tới gặp chúng ta vào đúng 5h chiều nay, mặc dù tới giờ phút này chúng tôi vẫn không có lấy một tin tức gì về G.S. Tâm cả mới hay việc phóng đại và bình phẩm sai lệch trong vụ bắt cóc G.S. Tâm lại còn hiệu ảnh hưởng tâm lý đến thế Sinh viên chúng tôi lại đồng loạt ra về in hệt như buổi tan học, duy chỉ có một số trong anh em chỉ đạo chúng tôi, độ 8 người có hai chị quyết định ở lại sân trường Y Khoa để tiếp tục gây dựng cái nhân của cuộc bạo động. Trong tám đứa chúng tôi có đủ mặt các bạn ở Kiến trúc, Khoa học, Luật khoa, Phú Thọ, Dược khoa và lẽ tất nhiên chúng tôi, đóng vai chủ tiếp khách nhưng khách đây là các chiến hữu của cuộc tranh đấu âm thầm chống bạo tàn nhà Ngô.

Ngồi lại với nhau, chúng tôi thấy cảm động lạ lùng. Chúng tôi kể cho nhau nghe những tin tức về cuộc tranh đấu của Phật giáo theo báo chí ngoại quốc và những tin tức của anh em sinh viên Huế anh dũng đang đem máu lửa để thực hiện cái lý tưởng của tuổi trẻ. Tự do và dân chủ. Cái gương can đảm của anh em Huế đã khích động chúng tôi về mọi mặt. Chúng tôi đi sau các bạn Huế, nhưng chúng tôi chọn con đường gian nguy trong máu lửa như anh em chúng tôi ở Huế.

Chúng tôi thề với nhau sẽ làm bất cứ với giá nào một cuộc bãi khóa toàn diện vì nghĩ rằng nếu chúng tôi không ra tay trước, chính quyền sẽ ra lệnh đóng cửa trường hay một tình trạng giới nghiêm kèm theo sự ngưng hoạt động của các trường Đại và trung học và như thế sinh viên chúng tôi sẽ ăn nói làm sao với sinh viên thế giới. Chúng tôi hèn nhất lắm. Chúng tôi phải chiến đấu. Chúng tôi có cảm giác coi việc chết chóc là không đáng bận tâm như một người lính chiến trước tiếng kèn thúc quân.

Đã một giờ trưa. Chúng tôi góp tiền nhau lại để mua mì và nước ngọt để ăn buổi trưa. Chúng tôi đang ăn thì thấy 3 chiếc xe dip nhà binh dừng lại trước mặt chúng tôi. Độ 15 ngày lính bước xuống trong đó có hai sĩ quan. Họ cho chúng tôi biết là họ ở tiểu đoàn 1 chiến tranh tâm lý. Một sĩ quan cấp chuẩn úy, người Trung, tự giới thiệu là một luật sư bị đi Thủ đức đến « chiến tranh tâm lý » với chúng tôi ông ta cứ về rặc mùi cán bộ của cần lao nhân vị của cố Nhu lắm, có lẽ vì là luật sư, nên ông ta nói cũng được lắm và có điều là hơi buồn ngủ, nhưng dù sao ông chuẩn úy nọ vẫn làm tình làm tội bọn chúng tôi lắm in như một nhân viên an ninh khai thác tù binh.

Chúng tôi vẫn bướng bỉnh phản công, nhưng có một điều là chúng tôi chưa một sự thống nhất trong các câu trả lời, thành thử nhiều lúc chúng tôi đuối lý, lúc đó chúng tôi dùng chiến thuật âm thực, chúng tôi mời « chuẩn úy, trung úy của chúng em » ăn mì, uống nước xá-xị hóa tiễn. Trong lúc các cấp úy bận cho lười nghĩ việc, tự đứng trong đầu óc của chúng tôi nảy ra ý kiến có vẻ hơi thống nhất lực lượng là cả bọn chúng tôi đều nại có lẽ chúng tôi ngồi đợi

G.S. Khoa trưởng đến để định đoạt việc đi tập sự tại các nhà thương mà nhiều ngày nay vì có tin GS. K T bị bắt nên chúng tôi không còn tinh thần để mà săn sóc bệnh nhân và hơn nữa lỡ may chúng tôi bị ghi vắng 3 lần thì kể như xong mạng, cuối năm không được thi lên lớp.

Luật sư chuẩn úy lúc đầu tin như sét đánh ngang tai, sau lại thay đổi ý kiến. Hai bên đã tỏ ra hơi gay gắt, nhất là lúc một người bạn Kiến trúc lật tẩy luật sư chuẩn úy vì ông ta quá đề cao mình là ân nghĩa với giới sinh viên, mặc dù ông ta vừa đậu cử nhân luật chừng một năm. Cuối cùng ông ta đâm bực tức và dọa già nếu chúng tôi không về thì buộc lòng ông phải gọi đến nháy dù đến hết chúng tôi trước khi bước lên xe, ông còn ngoài cớ dặn thêm « Có chuyện gì các anh đừng có trách tội tôi nhé » đoàn xe lại nổ máy ra đi.

Chúng tôi vẫn quyết ở lại sân trường bất chấp cả mọi lời hăm dọa bằng súng đạn. Can đảm nhất là hai chị trong đám chúng tôi, có lẽ một chị là SV D K ở tại cư xá Trần quý Cáp. Rất tiếc là chúng tôi hồi đó vẫn chưa biết tên lẫn nhau.

Hai giờ chiều ! các bạn sinh viên đã lần lượt đến và sân trường dần dần bị lấp kín. Thời gian trôi thật nhanh.

Và 3 giờ chiều đã đến mỗi giây phút qua, lòng chúng tôi thêm nhẹ nhàng ; rồi lại bị sự lo âu xâu xé. Nhưng chúng tôi SV YK, rất hãnh diện khi thấy tên trường mình rồi đây cũng sẽ đi vào lịch sử, lịch sử vùng dậy của lớp người S V giữa tháng 8 bị đất tang tóc của năm 63.

Lại một lần nữa các ký giả và nhiếp ảnh viên ngoại quốc lại xuất hiện, họ trà trộn trong đám người chúng tôi, không biết vì lẽ gì thúc đẩy chúng tôi đã nhìn họ với đôi mắt thật triu mến, mang ơn. Chính họ đã giúp cuộc đấu tranh của Phật giáo cũng như của mà giới sinh viên chúng tôi lan rộng ra nước ngoài. Lúc này bên ngoài, lính mật vụ và cảnh sát của chế độ đã vây kín cả một khu vực rộng bao quanh trường YK. Họ thật như là bóng ma, hiện ra rồi mất đi lẹ như ánh chớp.

Đoàn binh lính và sĩ quan C T T L ban trưa lại đến nữa, họ mạnh dạn lẳng bảnh xe vào sân trường giữa tiếng la-ó đã đảo cùng những cục đá tung vào xe của anh em S V chúng tôi. Rồi bọn họ phân phát truyền đơn. Chúng tôi xé truyền đơn, đạp ở chân nhanh như chớp. Thấy chúng tôi làm hăng, bọn người tôi tới kia quay đầu xe, chuẩn luôn. Chúng tôi toàn thắng trận đầu.

4 giờ thiếu 15. Một đoàn xe nhà lại tiến vào sân trường. Nhận được là xe của G.S. Tâm, anh em chúng tôi vỗ tay hoan hô không ngớt. Sau xe của GS, là xe của một nhân vật ngoại giao đoàn mà chúng tôi đoán là ở USOM. Có lẽ nhân viên này đi kèm với GS. để bảo vệ an ninh cho GS., chúng tôi đoán thế.

Cả hơn 1 ngàn người chúng tôi đổ về GS. khi xe của Giáo sư, thẳng lại GS ra xe vẫy tay chào chúng tôi, chúng tôi đáp lại bằng tiếng vỗ tay như sấm dậy, lúc đó các người bạn thông tin ngoại quốc tha hồ mà

làm việc, tha hồ mà tìm thấy ở VN chúng ta cái bất bắt khuất trước bạo lực. GS. KT, và đám người tùy từng bước lên văn phòng khoa trưởng. Một lát sau có người ở trên xuống cho chúng tôi biết là GS, sẽ tiếp chuyện chúng tôi ở giảng đường M1. Kể từ giờ phút, cả hơn 1000 lòng ngực của chúng tôi đều tràn đầy sự uất ức đối với chế độ, chúng tôi muốn bạo động, chúng tôi không còn nghĩ gì đến tương lai, đến cái cùng cực khố nhọc của mấy năm đèn sách, chúng tôi dâng trọn mãnh hình hài này cho Sông Núi thân yêu của Tổ quốc V.N.

Độ 15 phút sau, chúng tôi và GS Tâm bước vào xin giảng đường M1. Chúng tôi rất đông, nên phải đứng cả ra ngoài hành lang.

Máy phóng thanh bắt đầu chạy. Đây là cái duy nhất của trường chúng tôi. Nhân đây chúng tôi cũng xin cảm ơn về lòng sốt sắng đáng phục của nhân viên phụ trách máy, đã sẵn sàng cho chúng tôi mượn mà không cần nghĩ đến những hậu quả trả thù của chính quyền, có thể làm nguy đến tánh mạng và gia đình. Sau một hồi lâu vì tiếng vỗ tay lẫn át và tiếng bài khóa, GS Tâm lên trước micro.

Đại ý GS nói: «Tôi đứng vào hàng ngũ của các anh em, tôi tán thành việc làm ái quốc của các anh em. Hai tiếng bài khóa lại được hét lên. GS. khoa trưởng tiếp «Các anh em bài khóa rất đúng, tuy nhiên các anh em nên hành động một cách hết sức khôn khéo tránh được sự đổ máu càng hay. Tôi sẵn sàng chịu trách nhiệm khi các anh em đang ở trong vòng của trường y khoa, còn nếu ra ngoài đường thì vượt ngoài phạm vi của một ông KT.» Tiếng hoan hô lại nổi lên xen lẫn với những tiếng la lớn đòi tất cả các giáo sư đại học đồng loạt từ chức, GS Tâm trấn an: «Các anh em đã lớn, các anh em đã ý thức được hành động của các anh em, chúng tôi cũng vậy, chúng tôi sẽ từ chức khi chúng thấy cần phải làm như vậy. Không một ai có thể ép uống chúng tôi cũng như chúng tôi cũng không ép buộc các anh.» Phần sau, GS. khuyên chúng tôi nên tranh đấu ôn hòa để có thể lãnh đạo thành công cuộc bãi khóa của sinh viên. Sau khi GS Tâm dứt lời, anh Đứng thiện Đồng một sinh viên y khoa, lên trước micro. Như đã chất chứa từ lâu sự phẫn uất, nên mới vào đầu, Anh đã gào thét chữi rửa thậm tệ chính quyền là độc tài, là chà đạp tự do tín ngưỡng của con người, Anh hô hào tất cả sinh viên đoàn kết lại để lập nên một sức mạnh chống lại bạo quyền. Chúng tôi đã vỗ

tay hoan hô Anh từng hồi. Anh quả là con người can đảm nhất trong đám sinh viên có mặt. Trước khi dứt lời, Anh hô hào một cuộc bãi khóa toàn diện và khởi đầu một cuộc đấu tranh bằng máu lửa.

Sau anh Đồng là Anh Ngô thế Vinh cũng là một Sinh viên y khoa. Anh đặt câu hỏi tại sao các cơ quan y tế lại có đầu óc kỳ thị tôn giáo trong việc nhận bệnh nhân vào điều trị. Anh kết luận phải chăng đã đến lúc cái truyền thống của con người y học bị dày xéo và anh lên tiếng cảnh cáo sự việc trên với các tổ chức y tế quốc tế.

Anh Nguyễn hữu Đống sinh viên Kiến trúc, sau này trở thành chủ tịch Ủy Ban chỉ đạo sinh viên liên khoa đã lên diễn đàn tiếp theo sau các anh Đồng và Vinh.

Giọng nói của anh đầy vẻ cuồng tín. Trường Kiến trúc của anh đã bãi khóa tiếp sau trung tâm Phú Thọ. Cuộc thi lên lớp cũng bị phá bỏ. Nếu một phần tử tỏ vẻ ngoan cố, không gia nhập vào cuộc bãi khóa thì phải chịu những cực hình do các anh em bạn cùng học trao tặng cho mà thường là bị đâm đá.

Anh Đống kêu gào phải bãi khóa ngay lập tức để chính quyền đừng phồng tay trên. Anh Triệu bá Thiệp, cựu sinh viên luật, nay là luật sư tập sự cũng lên góp tiếng nói. Anh rất bình tĩnh, giọng nói chậm rãi, lời văn cứng cáp, chắc nịch. Anh phân tích cái quyền tự do tín ngưỡng của con người sống trên quả đất này, đoạn anh hô hào giới sinh viên phải lãnh đạo cuộc đấu tranh cho tự do tín ngưỡng. Muốn vậy, theo anh, điều trước nhất phải thành lập một ủy ban chỉ đạo để cho cuộc đấu tranh có qui củ và hiệu nghiệm, do đó Ủy Ban Chỉ Đạo Sinh Viên Bảo Vệ Tự Do Tín Ngưỡng ra đời đúng 17 giờ 20 ngày thứ sáu 23-8-64 tại giảng đường M1 của Đại học Y Khoa Saigon. Có 19 sinh viên thuộc các phân khoa đại học đã xung phong tham gia vào UB, trong đó có một sinh viên, đó là chị Lê thị Hạnh, sinh viên Dược Khoa. Chúng tôi rất tiếc là không nhớ hết tên các anh trong ủy ban, mà chỉ nhớ có một vài người mà chúng tôi đã quen biết từ trước và ở trong tổ chức chỉ đạo của chúng tôi như: Anh Đồng (YK) Anh Đống (KT) anh Thiệp (LK), anh Đình quốc An (YK). Anh Nguyễn trọng Nho (Nông lâm súc) v.v...

UBCDSVBVTD TN bắt tay ngay vào công việc sau khi mới được thành lập. Ủy ban gửi ngay một điện tín cho ông U-Thant quyền Tổng thư Ký Liên hiệp Quốc để nhờ ông can thiệp với chính

phủ Diệm thôi đàn áp Phật giáo, và ban hành các qui chế bảo đảm quyền Tự Do của con người.

Bầu không khí trong giảng đường mỗi phút lại căng tràn điện lực, trên mọi bộ mặt lộ vẻ hân hoan của sự chiến thắng. Trong khi đó, ở bên ngoài một số anh em chúng tôi dùng ngoại ngữ để nói cho các ký giả ngoại quốc hiểu rõ vấn đề hơn, và đồng thời canh chừng một vài tên mật vụ chụp hình nhận diện, do đó đã có một sự việc đáng tiếc xảy ra là chúng tôi đã làm lộn một nhiếp ảnh viên người Việt làm cho UPI với mật vụ. Nhờ đó, chúng tôi đã làm quen được một anh ký giả của UPI. Sau này chúng tôi đã trao cho anh cái tin G.S. Đào đức Hoành bị bắt giam ở bến Chương Dương.

Sau khi giải quyết xong một vài vấn đề tiên khởi và cho biết là lần họp tới — vào sáng thứ bảy 24-8-63 — sẽ tổ chức tại Đại học Luật khoa, sinh viên chúng tôi rời giảng đường lịch sử MI ra về. Nắng chiều đang thoi thóp và tắt dần — Chúng tôi muốn lòng như một hẹn một ngày mai huy hoàng.

Trên lối dẫn xe ra về, chúng tôi bảo nhau sớm mai 8 giờ ở Luật khoa.

Sáng hôm sau, trong cái nắng ban mai khác thường chúng tôi đồ dờn về Luật khoa. Cả một rừng người đầy đặc, lổn nhổn trông chờ. Ban chỉ đạo Luật khoa đóng vai chủ và chúng tôi là khách. Ủy ban chỉ đạo được trình diện, giáo sư Khoa trưởng Vũ quốc Thúc quá thận trọng trong lời nói thành thử bị anh em sinh viên đã đảo, giáo sư Nguyễn văn Bông quả thật là một lãnh tụ của sinh viên, đứng hẳn về phía sinh viên chống lại chính quyền. Điều đáng kể nhất ở đây là việc giáo sư Vũ văn Mẫu loan tin từ chức Ngoại trưởng và tuyên bố xuống tóc để tỏ sự ủng hộ cuộc đấu tranh của Phật giáo.

Việc cạo tóc đầu của ông Mẫu đã lôi cuốn việc cạo tóc của anh Tô lai Chánh SV năm thứ ba Luật. Chính nhờ việc làm gan dạ này mà sau này anh Chánh nổi tiếng và trở thành chủ tịch Ban đại diện sinh viên Luật khoa. Cuộc họp mặt lần thứ hai cũng chấm dứt trong lòng tin tưởng của mọi người. Và cuộc họp mặt lần thứ ba vào sáng chúa nhật 25/8/63 cũng được ấn định tại Luật khoa. Theo chương trình dự định là sẽ có một cuộc biểu tình ngoài đường phố chống lại việc kỳ thị tôn giáo của Chính phủ.

Khí thế của sinh viên mỗi ngày mỗi mạnh và với

dự định một cuộc biểu tình bị bại lộ ra ngoài, chính quyền Diệm rất đổi lo sợ. Họ bắt buộc phải ra tay dù rằng việc đó có thể gây nên việc chính phủ đàn áp sinh viên. Do đó sáng sớm hôm sau, trong cái giá lạnh của một bãi tha ma, canh sát đặc biệt cùng mật vụ vây kín cả một khu vực rộng lớn bao quanh trường Luật. Tất cả mọi thanh niên bất luận là gì đi nữa, đang đi trên các con đường đổ về trường Luật đều bị xét hỏi và bắt chờ lên xe bị bùng giam ở Quang Trung. Cuộc họp thứ ba cũng dự định biểu tình như thế đã bất thành. Và cũng từ giờ phút này chính quyền ra lệnh đóng cửa các trường Đại học chờ khi có lệnh mới. Như con thú dữ bị trúng đạn, đám quân mật vụ lùng bắt các sinh viên lãnh đạo, nhưng chỉ một số ít bị bắt còn bao nhiêu đã cải trang trốn về miền quê, một số còn ẩn náu trong các địa chỉ luôn luôn thay đổi để tiếp tục lãnh đạo cuộc đấu tranh. Một cuộc biểu tình cũng đã diễn ra tại bùng binh chợ Saigon, nhưng chẳng diễn hành được lâu lắm vì mật vụ đã lấy súng đạn ra đàn áp gây nên cái chết thê thảm của một nữ sinh 15 tuổi, Quách thị Trang.

Tuy cửa trường Đại học đã bị đóng kín, và hơn nữa một phần lớn các sinh viên chỉ đạo cuộc đấu tranh bị giam cầm tại trại Lê văn Duyệt và tại Tổng Nha CSCA, sinh viên chúng tôi vẫn tiếp tục cuộc báo động dưới một hình thức khác, âm thầm trong bóng tối nhưng có nhiều kiến hiệu. Chúng tôi liên lạc hoặc tìm cách gặp các ký giả ngoại quốc để đưa những tin tức chứng tỏ phong trào chống đối của sinh viên vẫn chưa bị dập tắt.

Nhưng cũng từ giờ phút đó, anh em chúng tôi mất liên lạc — Chúng tôi không còn phương tiện để lôi cuốn anh em ban sinh viên nữa vì mật vụ của chế độ canh gác nghiêm ngặt các Đại học — Và rồi chúng tôi tản mác, lẩn trốn trong cái bắt lợc. Trong những giây phút ẩn náu ở miền Hậu giang cũng như ở các tỉnh miền Trung, chúng tôi thấy lòng đau xót vô ngần. Chúng tôi đã khóc cho Tổ quốc, cho đồng bào V.N. Nhưng dù sao chúng tôi cũng không đến nỗi quá hèn nhát. Chúng tôi đã làm những điều của thể hệ mà chúng tôi nhưng không thành công đó thôi.

*
*
*

Sau cuộc đấu tranh của Phật giáo cũng như sự vùng dậy của Sinh viên chúng ta bị đập tắt, giờ đây đồng bào chỉ mong đợi ở quân đội, một lực lượng có đầy đủ phương tiện để làm CM. Và rồi cái việc gì đến, sẽ đến, tiếng súng đầu tiên của CM nổ dồn tại Thủ đô giữa cơn nắng trưa trong sáng của tháng 11. Một chế độ thối nát, độc tài, tàn ác đã bị lật nhào. Toàn thể người dân ở miền Nam tri ân quân đội. CM hoàn toàn thành công. Muôn cõi lòng như mở hội. Bầu trời miền Nam đẹp lạ lùng.

Vào đêm 1-11-63 giữa lúc tiếng súng giao tranh còn nổ rền, phần lớn chúng tôi được Ủy-Ban các tướng lãnh CM giải thoát ra khỏi các trại giam và được vinh dự yết kiến các vị tướng lãnh đạo cuộc CM ngay tại bản dinh của cuộc CM. Như đề đũa đáp lại, chúng tôi đã xin tiếp tay với quân đội trong các vấn đề thuộc sinh viên, Thanh niên và học sinh — Và do đó Ủy ban chỉ đạo Sinh viên Liên khoa ra đời. Trong buổi phát thanh đầu tiên ngay sau khi chúng tôi được thả ra trong đêm 1-11-63, chúng tôi đã truyền hơi thở của CM đến các bạn, chúng tôi đã mời các bạn tham gia UBCDSVLK. Và các bạn trong niềm tin tưởng mới, đã hưởng ứng một cách tích cực.

Dù bị nhọc mệt vì ở trong tù ra, suốt đêm 1-11-63 chúng tôi vẫn hăng say làm việc, khi quá mệt thì ngủ thiếp trong phòng ghi âm của đài phát thanh.

Buổi bình minh của ngày mùng 2-11 lại đến. Các tướng lãnh CM lại bị bận tâm rất nhiều đến tình hình dân sự ở Đô thành thường hay diễn ra tiếp theo sau một cuộc CM là Việt Cộng rất có thể lợi dụng buổi giao thời để làm 1 cuộc biểu tình bạo động đoạt chính quyền, hiểu như vậy nhưng các tướng lãnh không thể dùng quân đội trong việc ấy được vì sợ đồng bào hiểu lầm nhiệm vụ của quân đội vừa hoàn thành.

Ủy ban chúng tôi hay được việc đó, bèn xin với các tướng lãnh cho chúng tôi tiếp tay một lần nữa với CM.

Bốn chiếc xe Dodge chở chúng tôi đi khắp các phố lớn ở Đô Thành để kêu gọi sự bình tĩnh của đồng bào nhất là việc không nên đốt phá, cướp giật các công sở cùng tư sở vì như thế VC, rất dễ trả

trộn cướp công của CM, chúng tôi đã thức tỉnh các phần tử quá khích và chiều hôm đó, không một tài sản bất luận của công hay tư bị thiêu đốt thêm.

Các công tác xã hội, cứu trợ, ủy lạo đã được thi hành ngay trong khi mỗi đứa bọn chúng tôi đều kiệt lực.

Trong 16 ngày liền với tốc độ làm việc 16/24 giờ, chúng tôi hoàn thành cái nền tảng tổ chức sinh viên học sinh và thanh niên sau này. Các phân khoa Đại Học lần lượt bầu ban đại diện của trường mình. Khi các ban Đại diện được bầu xong, Ủy ban chỉ đạo sinh viên Liên Khoa chúng tôi chỉ được chỉ định mà thôi. Các Tổ chức sinh viên như Đại hội Đại diện Sinh Viên, Hội đồng chủ tịch sinh viên Saigon tiếp nối những công việc của ủy ban chúng tôi, cho đến ngày có THSV Saigon.

Trong suốt thời gian đầu của CM, chúng tôi rất hăng diện đã góp hết cả sức lực vào CM, và đã sống trong những điều kiện rất là thiếu thốn. Chúng tôi rất hân hoan khi nhìn thấy lớp người sau vẫn hăng hái phục vụ CM mặc dầu có vài điều khiếm khuyết.

..

Hôm nay trong niềm tin yêu phấn khởi đang hội về trên mọi nẻo đường của đất nước cũng như trong muôn ngàn hơi thở của tuổi trẻ chúng ta, chúng tôi những người đã góp phần trước và sau CM, xin ghi lại ở đây một vài nét của trí nhớ về những điều mà mắt đã thấy và tai đã nghe. Vì là của trí nhớ là lẽ dĩ nhiên không được xác thực cho lắm cũng như thiếu sót cũng nhiều.

Với tất cả lòng chân thành, chúng tôi xin quí độc giả bỏ qua những sơ sót,

Chúng tôi cũng xin phép Độc giả cho chúng tôi ghi tặng bài này cho các thân hữu của chúng tôi trong cuộc hợp tác trước và sau CM, cùng hương hồn của nữ sinh Quách thị Trang.

Bạn của các Anh, các Chị
(Hồi ký ghi vội)

PHẠM-HỒNG

Tháng 8-64